

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และเพื่อเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียน วิถีพุทธ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา จำนวน ๑๒๖ คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan แบ่งตามสัดส่วนในแต่ละโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: F-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๑๒๖ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๘ เป็นชาย จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๒

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ ๒๕ -๓๐ ปี จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๗ รองลงมาได้แก่ มีอายุ ๓๖ - ๔๐ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๐ อายุ ๓๑ -๓๕ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒ อายุ ต่ำกว่า ๒๕ ปี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๐ และอายุมากกว่า ๔๑ ปี จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑ ตามลำดับ

สถานภาพสมรส ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส แต่งงาน จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๖ รองลงมาได้แก่ โสด จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๐ มีสถานภาพหย่าร้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๑ และมีสถานภาพอื่นๆ จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๔ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๕๕ รองลงมาได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕ และ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๖ ตามลำดับ

ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ๒ ปี – ๓ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓๑ รองลงมาได้แก่ ๑ ปี – ๒ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ ๖ เดือน – ๑ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕ มากกว่า ๓ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๕ และ น้อยกว่า ๖ เดือน จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ ตามลำดับ

ขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ๒ ปี – ๓ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓๑ รองลงมาได้แก่ ๑ ปี – ๒ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ ๖ เดือน – ๑ ปี จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕ มากกว่า ๓ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๕ และ น้อยกว่า ๖ เดือน จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๖ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง ๔ ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ($\bar{X}=๓.๖๕$) รองลงมาได้แก่การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=๓.๖๕$) และด้านการพัฒนาบุคลากร(ครู) ($\bar{X}=๓.๖๔$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านการจัดสภาพองค์กร ($\bar{X}=๓.๔๕$) รองลงมาได้แก่กระบวนการประเมินผล ($\bar{X}=๓.๓๒$) ด้านการพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน) ($\bar{X}=๓.๓๒$) และด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน ($\bar{X}=๓.๒๕$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ จำแนกตามอายุ สถานภาพทาง

ครอบครัวยุทธศาสตร์ การศึกษา ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. จำแนกตามระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. จำแนกตามขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง ๔ ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ขั้นเตรียมการ รongลงมาได้แก่ การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านการจัด

สภาพองค์กร รองลงมาได้แก่ กระบวนการประเมินผล ด้านการพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน) และด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย วีระวัฒน์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของสุวรรณ วิลารักษ์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงตรา เขต ๒ การวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงตรา เขต ๒ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านการเรียนการสอน และงานวิจัยของ วิชาญ สมยา ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทรงศักดิ์ แอ็ดสกุล ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับการดำเนินงานจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพ และด้านการบริหารจัดการตามลำดับ

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง โดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตคลองสามวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ จำแนกตามอายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปได้ดังนี้

๑. จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. จำแนกตามสถานภาพสมรส โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. จำแนกตามระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. จำแนกตามขนาดโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากผลการวิจัยที่ค้นพบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ วิลาวัลย์ ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้เทรา เขต ๒ การวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารและครู พบว่าในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกายภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ วิชาญ สมยา ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านการก่อกลสัมพันธโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ **พระทรงศักดิ์ แอ๊ดสกุล** ที่ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้อำนวยการ โรงเรียนวิถีพุทธ โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การบริหารงาน และวุฒิทาง การศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของผู้อำนวยการ โรงเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถ รู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขาได้อย่างถูกต้อง ไม่สามารถจัดสถานที่ในการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถจัดหาคณะกรรมการดำเนินงานคณะกรรมการที่ปรึกษาดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความถนัดได้ทุกฝ่ายคือบ้านวัดโรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วมข้อเสนอแนะการดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า ควรบ่มเพาะคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตแบบวิถีพุทธ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ควรดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ควรจัดอบรมให้แก่บุคลากรและครู เพื่อให้ได้รับการเตรียมความพร้อม สร้างความตระหนัก และความเข้าใจหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธ และงานวิจัยของ**ธนวัฒน์ จักนุ** ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ ๑๑-๒๐ ปี ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ไม่เกิน ๑๐ ปี และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ๒๑ ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน ส่งผลให้การดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธ ประสบความสำเร็จในด้านผลผลิตต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุทัต สุทสุโณ (นุราช)** ที่ได้ศึกษายบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษาเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

๑. ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. ผู้บริหารและครูที่มี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผลปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง

ทั้งนี้แม้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะมีบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันและผลการเปรียบเทียบตัวแปรในงานวิจัยที่แตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยเห็นว่ามิติศทางของการดำเนินงานที่เป็นไปในทางเดียวกันสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. ด้านขั้นเตรียมการพบว่ามีความเฉลี่ยในข้อที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธน้อย ดังนั้น โรงเรียนควรมีการกำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม กำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน และสามารถให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในการบริหารงาน

๒. ด้านขั้นดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยในข้อที่เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน และวิทยากรที่ให้ความรู้มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อที่สอดคล้องกับรายวิชาที่สอนให้มากยิ่งขึ้น โดยขอความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อการสอน มาช่วยเหลือ

๓. ด้านการประเมินผล พบว่า ค่าเฉลี่ยในข้อที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปเป็นตัวชี้วัดในการดำเนินงานในปีต่อไป ค่อนข้างน้อย ดังนั้น ควรมุ่งเน้นทำความเข้าใจให้ครูนำผลการประเมินไปกำหนดแนวทางในการบริหารงานในปีต่อไป ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวแปรอื่นๆ เช่น ปัจจัยในการบริหารงานที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่นๆ

๒. ควรมีการศึกษายาทบาทของผู้อำนวยการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร หรือสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่นๆ